

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 51

• Maribor, četrtek, dne 4. maja 1939 • Leto XIV

Dr. Anton Dermota

(Ob 25-letnici njegove smrti.)

3. maja 1914! leta je umrl v Gorici dr. Anton Dermota. Marsikak mlajši pristaš našega gibanja ne pozna tega moža, ker v naših vrstah premalo damo na tradicijo in ne izkazujemo vedno potrebnega spoštovanja do sodrugov, ki so mnogo prispevali k organizaciji ali ideologiji socialističnega gibanja na Slovenskem. Zato so nam večkrat znana imena podpopovprečnih nasprotnikov, dočim svoje zaslužene borbe podcenjujemo in pozablamo.

In dr. Dermota je bil eden med prvimi in redkimi intelektualci, ki so se opredelili za socializem, ga izpovedovali, razlagali, kazali na slabo in se zavzemali za notranje prečiščenje in okrepitve gibanja.

Dr. Dermota se je vrnil na Slovensko po vseučiliških študijah v Pragi, kjer se je navzel Masarykovih idej. Zato je odklanjal filozofični in dialektični materializem, toda kljub temu se je odločil za socializem, ker »večina političnih in socialnih zahtev socialne demokracije je pravična, zato čutimo naravnost moralno dolžnost, da jih po svojih močeh podpiramo« — tako so utemeljili on in njegovi prijatelji na sestanku 1900. leta svoj vstop v socialistične vrste.

Takoj se je oprijel predvojne socialistične revije »Naši Zapiski«. V prvem letniku 1902/3 je priobčil študijo o združništvu; to je njegov najobsežnejši in najtemeljitejši narodno-gospodarski spis. Leta 1904. se je ustanovilo ljudsko izobraževalno društvo »Akademija«, in Dermota ji je bil prvi tajnik. Urednik »Naših Zapiskov« in uvodničar je postal, ko so se preselili 1909. leta v Gorico, kjer je on odprl svojo advokatsko pisarno. Pisal pa je tudi v socialistične politične časopise: »Delavski list«, »Rdeči Prapor« in »Zarja«, stalno je dopisoval v češki »Slovansky Přehled«.

Na listi socialno demokratične stranke je kandidiral dvakrat, 1907. in 1911. leta in sicer na Gorenjskem. Agitiral je ne samo med delavstvom, ampak je hodil mnogo tudi med kmete. Predvsem je ljudem razkrinkaval politični katolicizem.

Velika škoda je, da je bil rahlega zdravja in je moral umreti komaj 38 let star.

Kljub kratkemu življenju je zapustil s svojimi deli bogato idejno dedščino našemu gibanju. Da se ta dedščina ohrani in osveži, je sklenila »Cankarjeva družba«, da izda letos njegove zbrane spise, ki so za današnje čase najmanj tako aktualni, kakor so bili takrat, ko jih je spisal — dokaz, kako trdovratno se drži pri nas nazadnjaštvo. S to knjigo bo ohranjen trajen spomin dr. Dermota, ki je v vseh svojih spisih opozarjal na sovražnika št. 1. Naši sodruzi, starejši in mlajši, jih bodo s pridom brali, ker se odlikujejo po jasnosti in priprostosti.

Protektorat nad Slovaško?

Dr. Anton Dermota

Nemci na Slovaškem zahtevajo, da se Slovaška priključi Nemčiji in v ta namen širijo letake.

Nasprotno pa baje zahteva Madžarska, da se Slovaška priključi Madžarski, s čimer soglašajo tudi Rusolaj. Če Madžarska dobi protektorat nad Slovaško, stopi v še tesnejše zveze z Nemčijo in Italijo.

Rumunski zunanji minister Gafencu se je preko Rima vrnil v Bukarešto. V Rimu je imel razgovore z Mussolinijem.

Pred zvezo Anglije, Francije in Rusije

Fronta miru velesil

Vznemirjenje, ki objema v zadnjem času vso Evropo, dobiva izraza v vojni zvezi med Anglijo, Francijo in Rusijo. Poročajo, da je sklenitev te zveze samo še akt praktične izvedbe, vsaj kakor posnemamo po poročilih o seji angleške vlade.

Dne 1. majnika je imela angleška vlada sejo. Še pred sejo je predsednik vlade Chamberlain povabil zastopnika poslanskega kluba delavske stranke, predsednika Attleja in poslance Greenwooda ter ju podrobno obvestil o nadaljnjih namerah vlade.

O seji, ki je trajala nad tri ure, sicer ni bilo izdano uradno poročilo, vendar pa se je bavila izključno s proučevanjem mednarodnega položaja in izpolnitvijo državne obrambe. Splošnega pomena so bila ta posvetovanja, ker so se nanašala na pogajanja glede osnovanja čim enotnejše fronte proti dinamizmu ali slehernemu novemu napadu na neodvisnost katerekoli države. Te vesti so iz informiranih krogov in so verjetne, ker sedanje stanje deluje absolutno razkrojevalno na človeštvo in prehaja že v kulturno zlo, ne samo v ogrožanje fizičnih in materialnih dobrin človeštva.

Zunanji minister lord Halifax je sporočil ministrskemu svetu, da so pogajanja z Rusijo jako napredovala in da se dogovor v kratkem odobri. Istotako je

sporočil Halifax, da so tudi pogajanja s Turčijo pred zaključkom.

V razvoju diplomatskih akcij zadnjih dni je pomembno, da izjavljata zahodni velesili, da bosta štiti Poljsko neodvisnost, neodvisnost vseh balkanskih držav in Turčije. Rusija pa prevzema jamstvo za neodvisnost baltičskih držav.

Najbolj se čuti ogrožena trenutno Poljska. Poljska zahteva ne le obljubo zahodnih velesil, ampak tudi dejansko pomoč, če bi bila napadena, ker Gdanskega, ki ga Nemci zahtevajo, ne namerava odstopiti brez vojne. Poljska Gdanska ne more odstopiti, ker je Gdansk edina zveza Poljske z morjem in bi bila z izgubo tega dostopa do morja odrezana na celini, dočim bi Nemčija odločevala o prometu Poljske z morjem.

Dne 5. t. m. skliče poljska vlada sejm in senat, da bo zunanji minister Beck odgovoril na zadnji Hitlerjev govor. — Poljaki pravijo, da za odpoved nemško-poljske pogodbe ni bilo nobenega pravega razloga in je bila odpovedna doba šest mesecev. Nadalje kažejo na češko-slovaško dramo, kjer se je tudi zagotavljalo, da Češkoslovaška ne bo napadena, da prevzamejo velesile in tudi Nemčija jamstvo za meje in neodvisnost države, zgodilo se pa to ni. Nekateri

listi poročajo, da je bivši predsednik češkoslovaške republike pripravljaj zvezo med Češkoslovaško in Poljsko

O današnjem evropskem položaju piše tisk prav mnogo. Tako pravi francosko socialistično glasilo »Populaire«, da prihajajo iz Londona ugodne vesti. Sklenjen bo angleško-turški dogovor v kratkem, kar je posebno važno, ker je ruski interes enako važen kakor turški, da se ugotovijo garancije. Treba pa je hiteti, ker se v ospredje že postavljajo razna vprašanja.

Ne mirujeta tudi ne Nemčija in Italija, ki sklepata o tesnejšem vojaškem sodelovanju. Poostri se je tudi kampanja nemškega tiska proti Poljski, kar le kaže, kako resen je položaj.

Niso še zabrisane sledovi svetovne vojne. Težki so spomini in težke škode, ki jih bridko občutimo še danes. Zato so narodi veseli vsake akcije, ki ima namen preprečiti novo, morda svetovno klanje. Naloga vseh političnih sil je, da poskrbe za to, da bodo narodi v miru in sporazumu lahko živeli. Niso v igri samo kapitalistični interesi, v igri je civilizacija in bodočnost človeštva. In to je mnogo, to je vse!

Hitler je govoril . . .

Dne 28. m. m. je Hitler govoril v nemškem državnem zboru. Govor je bil »konkretni« odgovor na Rooseveltovo deklaracijo glede ohranitve miru. Hitler je manj odgovarjal Rooseveltu, kakor opravičeval svojo taktiko, češ, da hoče popraviti krivice versajske mirovne pogodbe.

Odpovedal je pomorsko pogodbo iz leta 1937. z Anglijo in pogodbo o ne-napadanju s Poljsko. Rusije, s katero ima Nemčija tudi pogodbo, ni niti omenil. Odpoved pogodb je opravičeval s tem, da Poljska noče izpolniti nemških želja ter je sklenila pogodbo z drugo državo (z Anglijo), Anglija pa noče vr-

šiti obvez, ki jih je sprejela s pogodbo, dočim Nemčija to hoče.

Nemčija pa je vedno pripravljena, skleniti nove pogodbe, ki bodo vsebovale vse podrobnosti točno in natančno.

Kanclerjev govor v svetu ni povzročil presenečenja.

Odtod tudi splošno mnenje, zlasti v Angliji, da je kancler s svojim govorom pustil »odprta vrata«, vsaj nekoliko, za nova pogajanja, v katerih bi skušal uveljaviti nemške zahteve. Taka je sodba o zadnjem Hitlerjevem govoru v splošnem, da . . .

Poljski odgovor Nemčiji

Govoril bo poljski zunanji minister.

Te dni bo odgovoril Hitlerju poljski zunanji minister Beck. V svojem odgovoru bo razložil poljsko stališče z ozirom na odpoved nemško-poljske ne-napadalne pogodbe.

V Parizu in Londonu zagotavljajo, da bi v slučaju nemškega nastopa proti svobodnemu mestu Gdansko Anglija in Francija prihiteli Poljski na pomoč, ako bi ta to zahtevala in se postavila po robu.

Poljska odločna

in noče popuščati, da bi je ne zadela usoda Češkoslovaške.

Poljska odklanja odstop Gdanska Nemčiji in avtostrado med vzhodno Prusijo in Klaipedo. Vlada smatra, da imajo grožnje namen strašiti. Ni pa Poljska nasprotna, da se ne bi o vpra-

šanjih vršila pogajanja, ki naj probleme razčistijo.

Načelni sporazum med Poljsko in Rusijo

Rusija jamči za varnost baltičskih držav.

Angleški list »Joura« poroča, da je Rusija obljubila Poljski, da jamči za varnost baltičskih držav. V notranje evropske probleme se pa Rusija ne mara vmešavati. To je prvi uspeh angleško-ruskih pogajanj.

Posvetovanje Balkanske zveze. Rumunija predlaga sklicanje izredne seje stalnega sveta Balkanske zveze, na kateri bodo razpravljali o splošnem evropskem položaju, o okupaciji Albanije, o bolgarskih revizionističnih zahtevah in o rusko-turškem predlogu za sklenitev črnomoškega pakta.

Proslava 1. maja na Francoskem

je bila v znamenju priprav za obrambo Francije.

Delavstvo je praznovalo 1. maj v vseh tovarnah, kjer je bilo mogoče prekiniti z delom. Vršile so se tudi javne manifestacije. Praznovanje je poteklo v miru in redu. Delavstvo je pokazalo, da se ob uri nevarnosti zaveda svojih dolžnosti do države, ki pa naj se zaveda tudi svojih obveznosti do delavstva.

Socialistična proslava 1. maja na Švedskem

V Stockholmu se je vršila velika delavska manifestacija dne 1. maja, na kateri je govoril zunanji minister Sandler. Švedsko delavstvo je za mir, prav tako pa trdno odločeno, braniti neodvisnost Švedske.

Prvi maj v Moskvi

so proslavili z veliko vojaško parado. Nad Moskvo se je pojavilo 700 bombnikov. Ob koncu parade je maršal Voršilov rekel, da je Rusija popolnoma pripravljena na vse, kar bi utegnilo priti.

Kaj dajo Zedinjene države za nezaposlene?

Proračunska postavka za nezaposlene v Zedinjenih državah.

Roosevelt predlaga, da se v državnem proračunu odobri kredit za javna dela in podpiranje nezaposlenih v znesku 1477 milijonov dolarjev, to je, 70 milijard dinarjev. Roosevelt se boji, da se v bodočem proračunskem letu nezaposlenost poveča.

O naši gospodarski politiki

Proizvaja se več in cenejše kot pred desetimi leti, narodni gospodarski dohodek pa je manjši.

Naši gospodarski krogi se kaj radi pritožujejo zaradi previsokih socialnih dajatev. Pravijo, da te davščine preveč obremenjujejo gospodarstvo. To trdijo tedaj, če jim povemo, da so mezde v Jugoslaviji mnogo nižje, kakor v drugih državah ter dosežajo komaj polovico predvojne paritete. Tega primanjkljaja pa socialna bremena še zdavnaj ne dosežejo, ker ne znašajo niti prav deset odstotkov mezd in plač. To tarnanje je neutemeljeno in nesocialno, ker so danes socialne potrebe delovnih ljudi še mnogo večje, da bi jih mogle kriti dajatve raznih socialnih ustanov. To naziranje ne more torej biti izhodišče revizije gospodarske politike.

Poglejmo sedaj nekoliko, kaj nam povedo gospodarstvene številke. V letu 1929. smo imeli najboljšo konjunkturo, državni proračun je znašal 13 milijard, dohodek iz zunanje trgovine 16 milijard, narodni dohodek sploh pa 70 milijard dinarjev. Res je takrat država prejela še reparacije. Gospodarskim krogi tudi takrat razmere niso bile vseč, ker so se bali, da nas vede gospodarska politika v krizo, ki je pa vsekakor tudi posledica gospodarske politike.

V tem oziru so gospodarske razmere slabše. Po desetih letih znaša dohodek zunanje trgovine le 10 milijard in splošni narodni dohodek le še 40 milijard dinarjev. To pomeni v gospodarski politiki res znatno poslabšanje, če se v desetih letih zmanjšajo dohodki zunanje trgovine za 3 milijarde, narodni dohodek pa celo za 30 milijard dinarjev, oziroma nekaj manj, če odštejemo reparacije, ki jih ne prejemo več.

Zanimivo je pri tem, da je danes za-

poslenih skoraj enako število delavcev in nameščencev, kakor pred desetimi leti, raje še nekaj več. Plače še niso dosegle paritete pred desetimi leti, draginja je večja, kakor je bila takrat. V konjunkturi, v mezdah, v socialnih bremenih torej ni iskati onih vzrokov, zaradi katerih gospodarski krogi ne prestando tožijo. Producira se več in cenejše, draginja je pa večja. Vzroki krize v gospodarstvu morajo biti globlji.

Predvsem mislimo, da je tukaj kriva zunanja gospodarska politika, ki se premalo ozira na potrebo procvita domače industrije. Že iz prejšnjih let vemo, da so tuje industrije tudi pri nas uživale velike ugodnosti na podlagi pogodb, do čim jih domače niso. To so zlasti carinske in davčne olajšave. Neka nova tekstilna tovarna je pred leti prihranila skoraj toliko na carini, kakor je izplačala mezd delavcem. Šlo je za znesek okoli 30 milijonov dinarjev na leto, kar je v gospodarstvu pomemben znesek.

Premalo se skrbi pri nas za cenen obratni kapital, za dolgoročno posojila ob nizkih obrestih. Tuje industrije so v ugodnejšem položaju. V državo pripeljejo stroje, ves obratni kapital pa črpajo iz naših denarnih zavodov, ker je cenejši računano v tujih valutah. V gospodarski politiki so pa potrebne še druge stvari, tako tehn. pomoč, cenena pogojska sila itd. Če teh ugodnosti in poleg tega še investicijske pomoči državna gospodarska politika ne nudi, ni dvoma, da se gospodarstvo razvija le neredno in pri tem hira.

Treba je pa tudi dobro plačevati konzumente, kar tudi spada v državno gospodarsko politiko.

Občni zbor „Cankarjeve družbe“

27. aprila je bil redni občni zbor naše ljudske založbe »Cankarjeve družbe«. Vodil ga je predsednik dr. C. Jelenc. Tajniško poročilo je podal s. Stanko, blagajnik pa s. Kocjan. — Obe poročili sta pokazali, da je lani CD lepo napredovala in da je omrežje njenih članov vedno širše razporejeno. S. Jakomin je v imenu nadzorstva predlagal, da se izreče odboru pohvala. Predlog je bil soglasno sprejet.

Občni zbor je prav tako soglasno sprejel proračunski predlog za l. 1940., kakor ga je pripravil s. Stanko. Članarina ostane 20 din.

Knjižni program za prihodnje leto je bil sprejet ta-le: izdajo se 4 redne knjige, peta pa za doplačilo 5 din. Izdajo se:

1. Koledar za l. 1940. v povečanem obsegu za 16 strani in z bolj pestro vsebino kakor lani;
2. Maksim Gorka povest (naslov se še določi). To delo slavnega ruskega pisatelja bo ugajalo vsem;

3. Herman Wendel, Marseljeza. To je zadnje, najbolj dovršeno delo, ki ga je končal pisatelj tik pred svojo smrtjo. H. Wendel, po rodu alžalski Nemec, združuje v sebi francoski duh in nemško kulturo. Znan nam je že po toplih opisih našega ljudstva. V tej knjigi pa opisuje življenje in menjajoče se usode revolucionarne himne »marseljeze«, njenega pesnika Rougéta, burno veliko francosko revolucijo, »marseljezo« pod Napoleonom I. v julijski revoluciji, pod drugo in tretjo republiko in končno, ko marseljeza postane svobodoljubna pesem vseh ljudstev. Tako nam Wendlova »Marseljeza« poda razvoj od velike revolucije do današnjih dni. Knjiga je še posebno pomembna, ko praznujemo to leto 150-letnico francoske revolucije;

4. Dr. Anton Dermota, Slovenski socialistič-

ni problemi. S to knjigo, ki bo obravnavala na poljuden način najbolj pereča vprašanja v slovenski politiki, praznuje CD 25-letnico smrti tega odličnega slovenskega publicista, politika in urednika »Naših Zapiskov«;

5. Milica Stupan, Težko vzgojivi otroci. Knjiga obsega 156 strani in člani jo dobe proti nizkemu doplačilu 5 din. To vzgojno delo priporočamo vsem proletarskim staršem, ker pisateljica v njem poljudno razlaga, kako je treba ravnati z otroci najrazličnejših temperamentov in npravi, kako je s tako imenovanim »vzornim«, ali lažnjivim, ali živahnim, jecljavim, občutljivim otrokom itd.

Izdal se bo tiskan prospekt knjig in se razposlal vsem zaupnikom.

Končno se je občni zbor zahvalil vsem, ki so lani kolektivno nabirali člane; to so v prvi vrsti kovinarji v Celju, s. Kristofova v Mariboru in s. Selanova v Ljubljani. Sklenilo se je, da se podele nagrade zaupnikom, ki so nabirali nad 100 in nad 50 članov. Prvo nagrado dobi s. Bahun iz Maribora, ki je sam nabral 160 članov. S. Kosmos Joško iz Hrastnika dobi knjigo Tuma, iz mojega življenja, ss. Korimšek iz Trbovelj, Božič iz Celja, Hribernik iz Črne, Vuk V. iz Litije, Zupanc II. iz Griž, Gabrijel iz Ptuj, Bajd iz Kranja in Ule iz Zagorja dobe najlepši socialistični roman v svetovni literaturi: M. A. Nexö, Pelle Osvajalec. Sodrugi Stražisar V. iz Jesenic, Noč z Javornika, Jurc iz Ljubljane, Pečar iz Črnuč, Koren iz Soštanja, Janko Fric iz Ruš pa dobe zadnjo, najlepšo, v usnje vezano izdajo »Akademske založbe« Prešernovih poezij.

S sklepem, da bo letos spet napredovala »Cankarjeva družba«, je predsednik zaključil ta občni zbor, ki je bil najboljši od vseh, kar smo jih doslej imeli.

Doma in po svetu

Gonja proti odboru »čebelarskega društva« v Ljubljani je v polnem teku. Organizatorji te gonje bi radi tudi v tem društvu dosegli, da naj troti odločajo o tem, kar so čebele zbrale in kar bodo še zbrale v bodoče.

1 milijon dinarjev je država prispevala za povečanje zagrebskega velesejma.

Nov železniški vozni red bo uveljavljen s 15. majem. Prinesel bo izboljšanje nekaterih železniških zvez, zlasti za Maribor, Celje in Savinjsko dolino.

Madžarski parlament bo po vesteh iz Budimpešte v najkrajšem času razpuščen. Vlada stranka je že sklenila z nemško manjšino volilni dogovor. Nemci bodo dobili 3 poslance v novem parlamentu.

Angleška vlada je pripravljena dati Rumuniji 5 milijonov funtov šterlingov posojila. To posojilo bi Rumunija povsem porabila za oborožitev.

Nemški poslanik Dirksen se bo po več tedenski odsotnosti v kratkem povrnil na svojo službeno mesto v London.

Laburistični poslanci so te dni zahtevali v angleškem parlamentu, da naj Chamberlainova vlada pospeši pogajanja s Sovjetsko Rusijo.

Med Francijo in Turčijo so se pričeli razgovori o priključitvi aleksandretskega Sandžaka Turčiji. Razgovori se vršijo v Ankari. — Francijo zastopa načelnik generalnega štaba general Weygand.

Poveljnik litovske armade bo v kratkem obiskal Varšavo, kjer bo razgovarjal s maršalom Rydz-Smiglyjem.

75 milijard dinarjev novih kreditov za oborožitev zahteva Roosevelt od ameriškega parlamenta.

Polet Moskva—Newyork. Par dni pred otvoritvijo svetovne razstave v Newyorku je odletelo iz Moskve sovjetsko letalo, ki je imelo za cilj, da preleti zračno črto Moskva—Newyork brez pristanka. Letalo, ki ga je vodil pilot Kokinaki, je letelo čez polarne kraje in po 9000 kilometrih poleta pristalo nekje v Kanadi radi slabih vremenskih razmer. Letalo se je pri pristanku poškodovalo in tudi letalca, ki sta bila v letalu, sta bila ranjena.

Iz Češke

Preklicane slavnosti. Prvi majnik je ostal na Češkem še državni praznik in so bile kakor v Nemčiji, tudi po Češkem napovedane za pondeljek številne uradne prireditve v proslavo prvega majnika. Med drugim bi se morala vršiti slavnostna seja vodij edine stranke »Narodne zajednice« v parlamentu, na trgu koncert itd. in podobno po vseh drugih večjih in manjših mestih Češke. V nedeljo pa je radio naenkrat javil, da so iz važnih vzrokov vse te slavnosti preklicane, med drugim tudi skupno poslušanje otvoritvenega govora po radiu za zdravstveni teden. Napovedovalec je pozval javnost, naj ljudje proslavijo državni praznik v miru in tišini vsak zase v rodbinskem krogu. V Narodnem gledališču pa so priredili na ta dan dve brezplačni gledališki predstavi.

Nemci občudujejo češko kulturo. »Frankfurterzeitung« prinaša celo vrsto člankov o Češki, v katerih pisatelj občuduje bogastvo češke zemlje, visoko stopnjo zadružnih organizacij, zlasti tudi zemljedelskih združenj. Dopolni opozarja, kako veliko skrb so posvečali Čehi ustanavljanju občinskih knjižnic in razvoju češkega šolstva.

SLS in dr. Maček

»Hrvatski dnevnik« poroča, da je skupina SLS v Sloveniji, ki ni zadovoljna z JRZ, pozdravila sporazum med Dragišo Cvetkovićem in dr. Mačkom. Izvršni odbor slovenske ljudske stranke, to je, skupina dr. Ivana Stanovnika, je v ta namen izdal izjavo, v kateri izraža veselje zaradi sporazuma. Slovenski narod se veseli, pravi v izjavi, lepega uspeha bratskega naroda

kakor bi bil njegov. Slovenski narod ni nehvaležen in se zato iskreno zahvaljuje dr. Mačku, ker je, z dosledno vztrajnostjo, požrtvovalnim junaštvom in neomejenim zaupanjem v silo demokratskih načel častno izvršil od svojega naroda mu poverjeno nalogo in s tem omogočil tudi rešitev stare pravice slovenskega naroda.

Javna dela in podpore

V »Sl. N.« pišejo o tej stvari prizadeti delavci in pravijo, da imajo sezonski delavci, če so nezaposleni ob sezoni, pravico do redne podpore pri borzi dela v isti višini kakor nesezonski. — Kadar ni sezone, pa morajo dokazati, da so bili zaposleni v zadnji sezoni manj kot štiri mesece (§ 74. naredbe).

Po sklepu uprave borze dela v Ljubljani traja sezona v Sloveniji od 15. marca do 15. decembra. Sezonski delavci v Ljubljani smejo dalje prejemati le polovico pripadajoče podpore in sicer samo pod pogojem, če odslužijo prvo polovico podpore pri ljubljanski občini z delom in s plačo din 3.50 na uro. Če ima torej delavec pravico prejeti štiritjedensko podporo po din 90, mora delati prej pri občini 55 ur po din 3.50 na uro, kar znaša din 180, in šele potem more dobiti polovico pripadajoče podpore, sicer je ne dobi.

Zadnje vesti

TAJNE VOLITVE NA MADŽARSKEM

Madžarski parlament bo razpuščen dne 4. maja in razpisane tajne volitve. Volitve se ne bodo vršile v priključenih krajih, ker to iz tehničnih ozirov še ni mogoče.

Italiji primanjkuje lesa in računajo, da bo povečala svoja naročila v Jugoslaviji.

Pregnuti albanski kralj Zogu je prispel s svojo ženo v Carigrad.

Rodbine angleških uradnikov z otoka Malte v Sredozemskem morju so se vrnile na Angleško, kakor so jim to svetovale oblasti.

Uvoz japonskega blaga v Francijo je od 10. maja dalje prepovedan. Edino svila in kafa se smeta uvažati.

Razgovori namestnika ruskega komisarja za zunanje zadeve, Potemkina v Ankari se nadaljujejo.

Angleški poslanik Henderson je bil pri Hitlerju in Ribbentropu. Razgovor je trajal 20 minut.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svoje dolžnosti!

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Na zunaj se je zdelo, da je bila gospa de Laagejeva popolnoma mirna, toda zavedal sem se, da ji njenih skrbi nisem mogel pregnati. Vztrajala je, da moram popiti z njo čašo čaja in med tem ko sva sedela v jedilnici in srebrala čaj, me je vprašala kaj vem o hurikanih. Povedal sem ji, kar mi je bilo znano iz vremenoslovskih knjig, ki sem jih posedoval.

O tem, kako nastanejo vrtnčasti viharji v tropičnih krajih so mnenja še dandanes precej deljena, toda kraj njihovega postanka je pa točno znan; leži nekako pet do petnajst stopinj severno ali južno od ravnika. V okolišju, kjer leži Tuamotu otočje se pripode ti viharji skoro vedno od severa. Nekateri se gibljejo samo s hitrostjo par milj na dan; drugi zopet se pomikajo v južni smeri s hitrostjo, ki je ne doseže niti najhitrejša ladja.

Razgovarjal sem se z gospo de Laagejevo o tem stvarno, opiraje se na znanstvena dognanja, previdno pa sem se izognil omeniti ji okoliščino, ki me je pričela vznemirjati, namreč, da je stopnjujoča se sila vetra, ki piha neprestano iz ene smeri, med tem ko barometer stalno pada, najbolj tipičen znak bližajočih se hurikanov.

Kljub vsemu pa takrat še vedno nisem resno verjel v pretečo nevarnost. Doživel sem že dovolj viharjev, ki so bili jačji kot pa je bil vihar tistega

dne, toda še vedno so se v najkasneje šestintridesetih urah nekako sami od sebe izpihali, ne da bi bili povzročili večjo škodo, izruvali so k večjemu par dreves in podrli par kuhinjskih koč. Okoli vasi so rastle številne visoke stare kokosove palme, ki so bile zasajene pred najmanj petdesetimi leti, le-te so bile najboljši dokaz za to, da so bili pravi hurikani v tem območju redki. Res pa je, da so ostale otoke te skupine hurikani večkrat pustošili: tako sem na primer mnogokrat čul domačine pripovedovati o velikih katastrofah, ki so prizadele otočje v letih devetstotri in devetnajststošest. Hurikan, ki je divjal leta devetnajststošest je skoro da uničil Hikeru in okoliške otoke ter povzročil veliko škodo tudi na družbi-nih otokih. Toda Manukura je, kakor je izgledalo, ležala izven območja večine teh viharjev.

Omenil sem gospe de Laagejevi koliko časa je bila Manukura obvarovana pred hurikani; očitno je bila takorekoč zaščitená pred njimi. Ne verujem, da je bila takrat, kljub nizkemu stanju barometra posebno v skrbih radi vremena. Eno uro pozneje si je delala veliko večje skrbi radi Mama Rue.

Dan poprej, predno smo se podali na zasledovanje Terangija, je njegova mati legla in ko sem jo nekako dvanaest ur potem obiskal, sem takoj spoznal, da ji je smrt blizu. Puls ji je bil izredno slab. Rad bi ji bil dal kakšno sredstvo za ojačanje, toda sem opustil to misel in ji tega nisem hotel niti predlagati. Domačini so vedno radi prihajali k meni in se me niso prav nič bali, toda v tem slučaju je bila moja

pomoč nezaželjena, to sem vedel, najmanj pa je bilo na njej ležeče umirajoči ženi sami.

Potem ko sem se poslovil od gospe de Laagejeve in zapustil guvernerjevo hišo, sem šel k Taviju večerjat. Odkar sem bil pred mnogimi leti prišel na Manukuro, sem jedel vedno pri trgovčevi družini.

Našel sem Tavija, ki je bil sam v trgovini. »Ali ste že čuli, doktor?« je rekel. »Mama Rua umira. Oče Pavel je pri njej. Noči ne bo preživela.«

V tem trenutku je vstopila Marunga, Tavijeva žena. Pravkar je prišla od Mama Rue in nam javila, da so radi slabega vremena prenesli staro ženo v poglavarjevo hišo; smatrajo, da je njena hiša prešibko zgrajena, da bi lahko kljubovala takemu viharju.

Vedno silnejše neurje, zaveš, da bo Mama Rua skoro umrla in okoliščina, da bo Hitia, poročena hči Marunge v par dneh rodila, je povzročilo, da je bila trgovčeva žena od razburjenja še zgovornejša kot pa sicer.

Hitio so pred nekoliko urami popadli prvi rodni krči. Prvič je prišla v porodniško postelj in Marunga se je nekoliko bala; računala je, da bo otrok prišel vsak hip na svet. Radi tega sem hitro pojedel, nato sem pregledal mlado ženo, ki je stanovala pri svojih starih in se prepričal, da v prihodnjih urah še ne bo potrebovala moje pomoči. Njeni materi sem samo naročil, da naj segreje par loncev vode; potem pa sem se napotil s Tavijem proti poglavarjevi hiši. (Dalje prihodnjic)

Iz naših krajev

Delavci in nameščenci! Vsi na akademijo

ki se bo vršila v soboto, dne 6. maja ob 20. uri v dvorani »Sokolskega doma« (prej pivovarna »Union«). Nastopa Glasbeno društvo železniških delavcev in uslužbencev, združenih delavski pevski zbori, mestna in okoliške »Vzajemnosti«, »Detoljub« in tamburaški od-

sek Pevskega društva pekovskih pomočnikov. Predprodajne vstopnice se dobijo v strokovnem tajništvu, Delavska zbornica, II. nadstropje, in upravi »Delavske Politike« in pri zaupnikih.

Mariborsko delavstvo je priredilo zlet na Urbana v nedeljo, dne 30. aprila. Ker pa je bilo dopoldne negotovo, so pričeli prilajati zletniki šele v popoldanskih urah. Delavci in delavke so se prijetno zabavali na prostem in se šele proti večeru vrnili v dolino.

Opozorilo prodajalcem predprodajnih vstopnic za akademijo. Predprodajne vstopnice je treba obračunati najkasneje do petka, dne 5. maja v tajništvu Strokovne komisije.

Zopet velik obisk inozemcev. Ker so imeli naši sosedje v nedeljo in ponedeljek radi prvega majnika praznik, je prišlo ta dva dneva zopet nenavadno veliko število inozemcev v Maribor in so morali v ponedeljek zvečer pri osebnem vlaku pomnožiti število vagonov. Čakalnica kolodvora za inozemski promet je bila mnogo premajhna za vse potnike, ki so bili izredno dobre volje.

3,5 km ceste 4 milijone dinarjev. Na državni cesti iz Maribora in do odcepa lenarške ceste bodo položili granitni tlak. Tlakanje teh 3,5 km ceste bo stalo 4 milijone dinarjev, dočim so stroški za ostalih 13 km ceste, od odcepa lenarške ceste in do meje, ki so jo popravili lanskega leta, znašali samo 3 milijone dinarjev. — Gradnja ceste je draga stvar, toda — tlakana cesta, ako bo tlak položen na res trdno podlago, ostala desetletja.

Državna cesta do Frama bo tlakana. Nek vplivni velmož je že decembra l. l. pripovedoval, da bo cesta od Maribora do Frama še letos tlakana. Obljuba dolg dela, toda — za to ne bi bilo kreditov, pa tudi ako bi bil, je cesta še ni kreditov, pa tudi ako bi bil, je treba dela razpisati in oddati. To pa je dolga, dolga procedura. Torej s cesto Maribor—Fram letos še prav gotovo nič ne bo.

Sezonski delavci za Francijo. Tukajšnja borza dela sprejema prijave sezonskih delavcev za Francijo. Interesenti se morajo zgledati dne 10. maja t. l. dopoldne v uradnih prostorih Borze dela, kjer bodo dobili potrebna pojasnila.

Seja mestnega sveta sklicana za četrtek, dne 4. t. m. se preloži na petek, dne 5. maja 1939 s pričetkom ob 18. uri v mestni posvetovalnici.

TRBOVLJE

IZJAVA

V št. 31 »Delavske Politike« od 14. marca 1939 je v rubriki Trbovlje objavil neznan dopisnik sestavek z nadpisom »Za detektiva...« Članek je tendenčen in vsebuje namigavanja ter podtikanja v obliki, iz katere se da razbrati, da je članek naperjen zoper g. A. Widra, obratovodjo zunanega obrata. Vsebina sestavka pa ne odgovarja dejanskemu stanju, in je neresnična, s čemer dela nepoznani dopisnik prizadetemu obratovodji veliko krivico. Podpisano dopisništvo vsebino sestavka graja, odklanja in proglašča za neresnično. Tem potom se dopisništvo »Delavske Politike« prizadetemu obratovodji zahvaljuje, da je ustavil tiškovno tožbo pri okrožnem sodišču v Mariboru proti uredniku »Delavske Politike«.

Trbovlje, 24. aprila 1939.

Za dopisni. »Delavske Politike« v Trbovljah: **Pliberšek Franc, Filač Franc, Murn Filip.**

Naš delavski praznik

Vzhajajoče sonce prodira skozi oblake prahu, ki ga bruhla cementarna in dima, ki se iz nešteti dimnikov in gorečih nasipov vali proti nebu. V dolini smrdi vzduh po žveplu in ogljiku, ki prodira skozi okna v rudarska stanovanja. Prvi maj, praznik dela, je praznično obleko. V svečanem razpoloženju so pričakale delavske žene in moške ter mladi naraščaj ta delavski praznik. Pri rudniku je bil praznik dela popoln. Samo cementarna je obratovala in obrat, ki je povezan z njo.

Večina rudarskega delavstva je pa praznovala prvi maj na bližnjih in oddaljenih hribih, kjer so delavske množice zle iz sončnih višin v zakajeno dolino.

Razgovori med posameznimi skupinami so bili zelo živahni. Čuli smo pohvalo in priznanje naši »Delavski Politiki« in debato o njeni potrebi močne delavske strokovne organizacije.

Tako je bil prvi maj res delavski praznik, ko so delavci obujali spomine na svoje zahteve, četudi brez govornikov in brez kakšnih posebnih pobud. Vse je prišlo iz srca.

S. Florijan Majdič sedemdesetletnik

3. maja je poteklo 70 let, odkar se je rodil v mali hribovski vasi Jesenovo (Čemšenik) pri Zagorju ob Savi naš jubilar **Florijan Majdič**. Kot najstarejši sin malega kočarja in delavca (bilo je 8 otrok), je moral že z osmimi leti od hiše, služiti za pastirja. Obiskoval je samo 2 razreda ljudske šole v Čemšeniku. Večinoma so se učili samo veronauk. Z 18 leti se je podal k rudniku v Köflach (5. IV. 1887). Leta 1889 je delal v Leobnu in tam spoznal zagorskega veterana s. Čobala. Ker je tu izbruhnila velika rudarska stavka, je moral kot tulec zopet stran. Leta 1890 se je zopet preselil v Köf-

lach. Tu so zavedni rudarji, med njimi tudi naš jubilar, ustanovili prvo organizacijo, takozvani »Rechtschutzverein«. Kasneje so ustanovili »Alpenländerverein der Bergarbeiter« in je bil pokojni s. Grablovič prvi tajnik v Köflachu. V Köflachu se je tudi spoznal s svojo življenjsko družico, Alojzijo Klenovšek in se leta 1892 oženil z njo. Iz Köflacha je odšel k rudniku v Velenju. Leta 1893, po veliki eksploziji v rudniku, je bil prestavljen v Zabukovco. Leta 1897 se je preselil s svojo družino v Nemčijo in sicer najprej v Oberhausen in kasneje v Hamborn. Kakor pri prejšnjih rudnikih je tudi tu takoj pristopil v strokovno organizacijo. V Hambornu je bil še zaupnik. Leta 1905 se je preselil v Trbovlje in bil tu zaposlen pri rudniku do 28. februarja 1931 kot kopač, kasneje kot strelni mojstre in nazadnje kot skladiščnik streliva. Kmalu po prihodu v Trbovlje je bil izvoljen za zaupnika II. rud. skupine in v Bratovsko skladnico, kasneje kot lokalni načelnik in kot glavni načelnik II. rud. skupine skozi 9 let. Že pred vojno, ko delavstvo še ni imelo splošne volilne pravice in so volili samo tisti delavci, ki so plačali dohodninski davek, je bil dvakrat izvoljen v občinski odbor. Po vojni je bil član gerent. sosveta in član okraj. zastopa v Laškem. L. 1915, ko je izšel zakon o zavarovanju rudarjev proti nezgodam, je bil izvoljen kot glavni zaupnik za alpske dežele s 31.000 glasov proti 4000 nasprotnih. Ves čas svojega bivanja v Trbovljah je bil član in odbornik zadruga »Delav. dom«, strokovne organizacije in socialistične stranke (dokler je obstajala), kakor tudi naročnik kulturne revije »Svoboda« in delavskih časopisov »Rdeči Prapor«, »Zarje« in »Delavske Politike« (še danes). Pri rudniku je bil zaposlen 44 let in član strokovnih organizacij nad 40 let. Nikdar se ni izneveril delavskemu pokretu, ostal je značilen v vseh prilikah. Se sedaj, ko biva kot upokojenec v Zagrebu, se vedno zanima za delavski pokret, osobito pa za rudarski. Zato je svoj 70. letni rojstni dan obhajal v Trbovljah v nedeljo, 7. maja v krogu svojih otrok in vnukov, ki se vsi marljivo udeležujejo v »Vzajemnosti« in v krogu vseh znancev in prijateljev, s katerimi se je skupno boril za izboljšanje delavskih pravic.

LITJA

Mesec maj je pomladni mesec. Vsak kdor le more, hiti v tem mesecu v naravo, da se navžije njenih lepot.

Zahvala. Del. kult. društvu »Vzajemnost« se zahvaljujem za darovanih din 100 za pogrebne stroške ob smrti mojega brata Semenič Franca. — **Semenič Alojz.**

LIBOJE PRI PETROVČAH

Predavanje o socialni zakonodaji, (nove določbe o bolezenskih šilhtih), pomenu strokovne organizacije itd., se bo vršilo v nedeljo, dne 7. t. m. s pričetkom ob 9. uri dopoldne v gostilni g. Ivana Dolence v Kasezah. Predavali bodo ss. dr. Reisman, Eržen in Jelen. Rudarji in delavci, pridite vsi in tudi žene!

Persil
Henkel

Samo 3 din.
v priročnem malem zavitku

HRASTNIK

Delavstvo je proslavilo

svoj praznik 1. maj z izleti v naravo. Zlasti je bila obiskana Mrzlica in pa Kalske planine. Delo je povsem počivalo razen nujnih popravil. Tudi trgovine in obrtne delavnice ta dan niso obratovali. To je bil res praznik dela.

Pomislite, predno napišete! Hrastniški dopisnik »Delavske Pravice« se je v številki od 20. t. m. spodtaknil ob hrastniške marksiste (mišljen je dramski odsek »Vzajemnosti« I.), ki so na velikonočno in belo nedeljo uprizorili dramo »Golgota«. Dopisnik najbrž ne ve, da so to »umazano storijo« igrali tudi naša polkna gledališča, ki pač ne uprizarjajo del, ki nimajo umetniške in kulturne vrednosti. Ker so to »umazano storijo« igrali tudi v »Narodnem gledališču« v Ljubljani, bi priporočali g. dopisniku, naj piše na upravo imenovanega gledališča, da se ne bi mogoče še kdaj spozabilo in dalo na repertoar to »umazano storijo«. G. dopisnik je s svojim dopisom dokazal le to, da mu je bolj pri srcu, odnosno, da mu bolj odgovarja burka »Jezični dolhtar«, kot pa resno umetniško delo »Golgota«!

KRANJ

Prvi maj je delavstvo praznovalo v prav lepem številu. Tovarni »Semperit« in »Jugočeška« nista obratovali. V »Jugočeški« se je glede praznovanja izvedlo glasovanje, pri katerem se je izreklo za praznik 533 delavcev, proti pa 214, 47 glasovnic je bilo neveljavnih. Ta rezultat glasovanja je vsekakor razveseljav. Gradbena dela so počivala skoro stoodstotno. Tudi v obrtnih delavnicah se je delo praznovalo. Šmarjetna gora in »sv. Jošt« sta bila ta dan polna življenja, kakršnega more v naravi nuditi le krasen pomladanski dan. Na predvečer smo videli goreti tudi kresove. Rekordno je bil obiskan tudi kranjski sejem, kupčija ni bila posebno dobra.

Predavanje »Vzajemnosti«. V nedeljo, dne 7. maja ob 9. uri predava s. A. Vodetova o temi: Dvojna morala. Predavanje se bo vršilo v »Cankarjevemu domu«. Delavci in delavke, pridite!

Oder »Vzajemnosti«. ponovi v nedeljo, dne 7. maja ob 20. uri v »Cankarjevemu domu« Štandekerjevo dramo v 3. dejanjih »Prevara«. Igra je bila s prav lepim uspehom odigrana dne 16. aprila v splošno zadovoljnost gledalcev in delavstvo je želelo, da se igra ponovi. Naši diletantje so tej želji radevolje ustregli, željelo pa, da brez posebnega zadržka nikdo ne izostane, ki je željan igro videti, kakor tudi podpreti kulturno delo »Vzajemnosti«.

MEGOJNICE PRI GRIZAH

Rudarji, delavci! V nedeljo, dne 7. maja t. l. s pričetkom ob 15. uri se bo vršilo v prostorih gostilne s. Zupanca predavanje o socialni zakonodaji, (nove določbe o bolezenskih šilhtih), pomenu strokovne in kulturne organizacije ter delavskega tiska. Predavali bodo isti predavatelji kot dopoldne v Libojah. Delavke in delavci udeležite se tega predavanja v čim večjem številu.

KOČEVJE

Krošnjari. V jeseni je bilo odpotovalo v Nemčijo mnogo kočevskih krošnjarjev. Razgovori z njimi so zanimivi. Marsikdo ti pove lepe stvari o tem, kaj je videl in slišal.

Koncert APZ. Tekom maja se bo vršil v Kočevju velik koncert Akademskega pevskega zbora iz Ljubljane. V pripravljalnem odboru sodeluje tudi zastopnik »Vzajemnosti«.

Kresovi. Dne 19. aprila so na določen dan goreli po kočevskih hribih kresovi. Ali boste uganili, komu na čast? Nekemu, ki ne živi v Jugoslaviji!

CELJE

Stanovanjsko vprašanje

za mestne uslužbence bo morala občina rešiti. Slabo plačani uslužbenci morajo stanovati po dragih zasebnih stanovanjih ali pa daleč v okolici.

Grdo se je spozabil v nedeljo nek delavec nad svojim sodelavcem. V nedeljo se je prepiral v gostilni s svojim bratom. — Njegov sodelavec v tovarni ga je hotel pomiriti, pa mu je poživljeni razgrajal najbrže iz hvaležnosti prerezal trebuh, da so izstopila čreva. Vprašali smo ali je prizadeti kje organiziran. Odgovor smo dobili, da nikjer. Za organizacijo ni denarja, za predavanja ni časa, pač pa vsega dovolj za alkohol, potem pa poje nož svojo pesem. Tak delavec ne samo, da ne pozna sodelavca, ampak ne vidi v njem niti sočloveka.

Psi kradajo meso raz strojníc. Opaža se, da prihajajo na Glavni trg še vedno prosti psi, ki ugrabljajo meso raz stojnic ali pa strankam iz ročnih košaric in ponesnažijo živila, ki so razstavljena na trgu. Vsi psi, ki jih stranke v tržnem času, t. j. od 6. ure do 11. ure jemljejo s seboj na živilski trg, se morajo voditi na kratki vrvi in morajo biti opremljeni z nagobčnikom. Za vsako škodo, ki bi jo vkljub temu povzročili ti psi, odgovarja lastnih psa. — Mestno poglavarstvo.

STUDENCI PRI MARIBORU

STUDENŠKE OBČINSKE ZADEVE

Zivahna gradbena sezona. — Težkoče s trgov. — **Avtobus mestne občine in škropljenje.** — **Regulacija potoka**

Pred dnevi je studenški občinski odbor na svoji seji premočil zadeve svojega področja. Tržnemu prostoru se stavijo nepredvidene ovire in tudi z regulacijo cerkvenega prostora pri cerkvi so se pojavile težkoče. Občina je izvršila vse potrebno, vendar denarna sredstva za take velike naprave ne zadostujejo. Morda se bo našel kompromis, ki bo obe strani zadovoljil, pa tudi občane pomiril. — **Gradbena sezona** je v polnem razmahu. Sedaj je v gradnji 12 hiš, večinoma v smeri proti Radvanju, kjer se naselje širi že tik ob radvanski meji. — **Občina** vsako leto mnogo žrtvuje za letošnje škropljenje vsaj glavnih dveh prometnih cest. Polagoma bodo prišle na vrsto tudi druge ceste. Zeleti bi bilo, da bi tudi Maribor kaj prispeval, zlasti ker največ prahu povzroča mestni avtobus, ki 32 krat dnevno vozi po cesti, ki je banovinska, vendar doslej škropi studenška občina na lastne stroške. — **Potok med Studenci in Radvanjem** bo reguliran in opremljen z mostički, vendar bodo v to svrhu morali potrebno prispevati posestniki parcel ob potoku. — **Javno stranišče** pri cerkvi se ne bo gradilo, ker so pogoji za najemnino sveta pretežki. — **Prošnje za sprejem** v domovinsko zvezo se od seje do seje kopičijo ter je bilo več prošilcev sprejetih proti plačilu določene takse. — **Proračuna** še banska uprava ni vrnila, dasi je rok že potekel. — **Prijave stanovalcev** se rapidno dvigajo tako, da občina z neverjetno naglico raste. Studenci napredujejo v vsakem oziru!

Občinska vzgojna posvetovalnica. Na zadnji seji občinskega odbora v Studenci je bil soglasno sprejet predlog občinskega odbornika g. Vranca, da občina sporazumno z mariborsko »Pedagoško centralo« organizira vzgojno posvetovalnico, ki bo v delavskem predmestju velikega pomena. Kajti v takih krajih težke socialne razmere s podvojeno silo duše mladino v njenem razvoju in šolskem napredku. V zvezi z občinskim posredovalnim uradom, ki v Studenci uspešno deluje, bo vzgojna posvetovalnica posrečena dopolnitev, zlasti ker je svoje sodelovanje obljubilo tudi domače učiteljstvo. — **delavska občina** — poleg zaščite za zapuščeno deco — skrbi tudi za vzgojne probleme naših dni. Zadeva vabi k posnemanju povsod tam, kjer so na razpolago

strokovne moči, ki bodo poskrbele za pravilno usmeritev take ustanove. Zlasti mestne občine bi naj skrbjele za vzgojne posvetovalnice, pa bi se vidno znižalo število jetnikov in drugih defektnih oseb — škodljivcev človeške družbe.

Mariborsko gledališče

Stanko Cajnkari: Potopljivi svet.

Pisatelj, ki je sam katoliški duhovnik, obravnava v tej drami, ki je bila tudi v Mariboru sprejeta z velikim zanimanjem, pot katoliškega duhovnika, ki je običajno prav težka, saj terjaja cerkveni imperializem od svojih duhovnikov brezpogojno vdanost in strogo pokorščino ter zahteva od njih celo celibat, največjo žrtev, ki jo lahko človeku naloži, samo da potem posameznik čim bolj sublimira svoje sile in jih posveti izključno prospehu katoliške cerkve. — V »Potopljivem svetu« opisuje pisatelj oba ta konflikta, dasi se prvega, boja z nadrejeno oblastjo, ne v toliko dotakne, da skuša gledalcu z njim raztolmačiti vzroke, ki so ga pognali iz občestva cerkve. Stanko Cajnkari je položil v tega svojega dramskega prvenca veliko globokih misli in jih izrazil z mnogimi lepimi besedami. Kljub vsemu plemenitemu stremljenju drama gledalca ne prepriča, pač zato, ker je v osnovi zgrešena. Junak drame, Pavel Velnar, bogoslovni profesor, je notranje slab in razklan človek. Razočaranje v duhovniškem poklicu, boji z nadrejenimi, ki jih ni mogel uspešno odločiti in jim ni bil kos, vse to ga požene ven v življenje. Razočaranje v svetu, ko izgubi najprej ljubezen tiste žene, ki ga je zvalila v svet, ko zavrne plemenito dekle njegovo ljubezen in ko izvrši končno samomor vsakinja, prav tako razočarana nad življenjem, vse to ga pa privede nazaj v naročje katoliške cerkve. Iz razočaranj ne more nikoli vzkliti kaj večkega, notranje tako negotov človek kakor je Velnar, ne more biti nosilec in oznanjevalec velikih idej, zato živi na odru samo papirnato življenje in nas ne more prepričati. Medlo dramatično osnovo bi morda še lahko zabrisal sprten dramaturg. Žal pa je Cajnkariju oder še tuj in ima zgradba drame mnogokatero nedostatek; tako n. pr. tvorita prvi dve, dokaj dolgi dejanji samo dva dialoga. Pa tudi pozneje se dramska krivulja le malo povzpne, še redki dramatični momenti, kakor n. pr. smrt vsakinja, napravijo prisiljen vtis. Končni občutek, ki ga

zapusti drama v gledalcu, je neprikrito obžalovanje, da pisatelj že v tem svojem prvencu ni našel dovolj močnega dramatičnega izraza za vse plemenito stremljenje, ki je morda najjasneje izrečeno v vprašanju, zakaj stoji cerkev vedno samo na tem bregu z bankirji, tovarnarji in slično družbo, namesto da bi se podala na oni breg med delavce. — Režiser g. Vl. Skrbinšek je svojo nalogo opravil z resnobo in vnetostjo, se odpovedal pri tej psihološki drami vsem cenenim zunanjim efektom in postavil na oder usmerjeno in enotno odersko stvaritev. — Glavno vlogo Pavla Velnarja je igral z globokim mirom vase potopljene intelektualca. — V istem pravcu je bil zgrajen tudi škofof g. J. Koviča, zato ni čuda, če je kljub odlični notranji igri obeh igravcev drugo dejanje zapustilo monoton vtis. G. Starčeva kot filmska igravka je zlasti ugajala s toplo igro prvega dejanja. — G. Majda Skrbinškova kot njena sestra je ponovno dokazala, da ima bogate izrazne možnosti, ki so pa zaenkrat še neurejene in neekonomično uporabljene. — Učinkovit v svoji globoko premišljeni preprostosti je bil oderski lik tajnice, ki ga je podala g. Kraljeva. — S.

Klobuke, obleke, perilo, letne maje, sandale itd. nudi ugodno

KONFEKCIJA
Jakob Lah - Maribor
Glavni trg 2
„Grič“ - Oset, Ročpoh pod Urbanom
Najboljša hrana, domača vina ro 10 in 14 din, cesta za kolesarje, prenočišča!

Delavski pravni svetovalec

Zastaranje dolga (Ruše)

Če ste pri trgovcu za Vaš dolg iz leta 1927, ali za poznejše nakupe zadnjikrat plačali na račun leta 1935, in potem nikdar niste več dolga priznali ter ničesar več plačali na račun, je trgovčeva terjatev proti Vam zastarana. — To mu lahko pismeno sporočite, ali pa tudi čakate, da vložijo tožbo in potem pri razpravi to ugovarjajte.

Skrajšanje kadrškega roka (Radeče)

Vprašanje: Pri meni je živel vnuk, nezakonski sin moje hčere, ki mi je bil edina opora pri gospodarstvu, ko sem sama že stara. Sedaj so ga vzeli k vojakom kar za 18 mesecev. Ali nima pravice do skrajšanega 9-mesečnega kadrškega roka?

Odgovor: Napravite prošnjo na pristojno vojaško komando in pojasnite ves položaj. Morda bodo Vašemu vnuku še naknadno znižali kadrski rok.

Kam naj se obrnem, da mi izda SUZOR svoj odlok o nezgodni renti?

Na vprašanje, ki ga je zastavil s. Mučerle Anton v »Delavski Politiki« od 1. maja, mu dajemo sledeči odgovor:

Po §u 107. zakona o zav. delavcev je Sodišče delavskega zavarovanja dolžno v primeru, da Okrožni ali Osrednji urad za zav. delavcev brez razloga zavlačuje odločbo o pravici do odškodnine, določiti Okrožnemu ali Osrednjemu uradu rok, do katerega je dolžan izreči odločbo. Ako urad vključ tako določenemu roku odločbe ne izda, odloči sodišče samo o zahtevi na rento. Ako SUZOR vključ roku, ki mu je bil stavljen do 31. julija 1938., ni izstavil rentnega odloka, se obrnite zato ponovno na sodišče in zahtevajte, da izda sodišče samo ta odlok v smislu zakona o. d. n. Vam s sodbo določi rento.

Družinske doklade delavcev (Celje)

Vprašanje: Ali res velja od zadnjih volitev dne 11. decembra 1938 zakon, da morajo

podjetja plačati delavcem in nameščencem družinske doklade ali pa je to le prosta volja podjetij?

Odgovor: V naši državi takega zakona za delavce in nameščence v zasebnih podjetjih še sploh ni bilo, posebno pa tudi ne po 11. decembru. Takšne doklade si torej lahko delavstvo pribori le potom organizacije s kolektivno pogodbo napram podjetjem. Po volitvah je za delavce izšel le zakon o znižanju plačila mezde rudarjem v času bolezni na 3 dni, če takrat ne dobijo hranarine, če pa bolujejo rudarji preko 3 dni, se niti za ta čas nimajo pravice do mezde. Kaj drugega pa v tem času posebno v korist delavcev ni bilo izdano pottom zakonodaje.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekotom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za otro mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

OBČINA TRBOVLJE.

Štev. 2606/45-39.

Trbovlje, dne 28. aprila 1939.

RAZPIS

Občina Trbovlje, srez Laško, razpisuje na podlagi sklepa občinskega odbora z dne 16. novembra 1938, v smislu čl. 86. do vštete 98. zakona o državnem računovodstvu v skrajšanem roku 15 dni na dan 15. maja 1939 ob 11. uri dopolne v občinskem uradu v Trbovljah (soba šte 3)

JAVNO PISMENO PONUDBENO LICITACIJO

za oddajo del:

1. Toplovodne centralne kurjave,
2. instalacije vodovoda

za zgradbo »Občinskega doma« v Trbovljah.

Pojasnila in ponudbeni pripomočki se dobe proti plačilu pravnih stroškov med uradnimi urami v gradbenem oddelku občinskega urada (soba št. 7) v Trbovljah.

Ponudbe naj se glase v obliki popusta v odstotkih (tudi z besedami) na znesek uradnega proračuna za zgoraj navedena posamezna dela.

Kavcija, ki znaša za tuzemce 5 odst., za inozemce pa 10 odst. od vsote, uradnega proračuna, je položiti najkasneje do dne 15. maja 1939 do 10. ure pri obč. blagajni v Trbovljah.

V slučaju, da prva licitacija vsled nezadostnega števila ponudnikov ne bi uspela, se bo vršila druga licitacija, v skrajšanem roku 10 dni, t. j. dne 25. maja 1939 ob isti uri in na istem mestu ob vsakem številu ponudnikov.

Ostale podrobnosti razpisa so razvidne iz razglašila, ki je nabit na občinski deski v Trbovljah.

OBČINA TRBOVLJE, SREZ LAŠKO

Tajnik: Korinšek,

Predsednik občine: Klenovšek.

Kotiček sadružic

Nakupovanje v zadnjem hipu

Na svetu je posebna vrsta ljudi, žensk, pa tudi moških, ki imajo to hvalevredno navado, da kupijo vedno vse v zadnjem hipu, tik preden zapro trgovine. Ko so prodajalke in prodajalci opoldne ali zvečer od neprestanega stanja in tekanja že pošteno utrujeni, ko skrivaj hrepeneče gledajo na uro in komaj čakajo, da pridejo ven na sveži zrak, pa ti prišumi v trgovino gospa s kakim prav obširnimi nakupom, ki potem zaposli osobe še tedaj, ko je treba zunaj vrata že zapreti. Pogosto se potem kupovalka še huduje, zakaj morajo trgovine tako hitro zapreti in dela zgago po vsej trgovini. Če jo vprašaš za vzrok, zakaj ni prišla prej, ti bo neredko povedala, da se je zamudila na sprehodu ali pa ti pove kakšen sličen izgovor, ki jasno kaže pomanjkanje socialnega čuta pri njej. Skoraj vedno so to ravno tiste gospodinje, ki imajo preveč časa na razpolago in nobenega dela, kajti človek, ki ima sam dovolj dela, ima vedno več smisla za delo drugih. Vsakdo bi si moral zato postaviti za pravilo, da je treba vse večje nakupe opraviti pravočasno, najbolje kmalu potem, ko trgovine odpro. Takrat ima osobe največ časa in zato smo tedaj tudi najbolje postreženi. Manjše nakupe lahko mimogrede opravimo tudi še pozneje, zlasti če smo kaj pozabili. Na ta način bo ustrezno zlasti trgovskemu osebju, ki mu ne bomo z nepotrebnimi zakasnitvami kratili prostega časa in potrebnega oddiha.

Sestavni deli naše hrane

Hrana, ki jo človek zaužije, omogoči vsem celicam človeškega telesa, da lahko delajo podnevi in ponoči. S hrano pa nadomesti človek tudi obrabljene celice v človeškem telesu. — Človek prejema s hrano šest neizogibno potrebnih snovi: beljakovine, maščobe, sladkorja, vitamine, mineralne soli in vodo. Iz zraka pa prejema življenjsko važni kisik. Vsaka gospodinja mora vedeti za te sestavne dele hrane, če hoče pravilno sestaviti jedilnik in zato bo skušal biti naš gospodinjski kotiček tudi to zavedno gospodinjim v pomoč. Za danes prinašamo samo splošen opis teh sestavnih delov naše hrane: 1. **Beljakovine:** To so najvažnejši sestavni del vsake živalske in rastlinske hrane. Zato razlikujemo živalske in rastlinske beljakovine. Ime imajo po beljaku v jajcu, kjer jih najlepše vidimo. Če beljakovine segrevamo, se strdijo ali zakrknjejo (n. pr. kuhano jajce). Skoraj vsa naša živila imajo v sebi rastlinske ali živalske beljakovine. Malo jih je le v sadju. 2. **Sladkorji:** Sladkorjev je več vrst: grozdni, sadni, mlečni in sladni sladkor in skrob (moka). Nahajamo jih v tej ali oni obliki v vseh rastlinah. Sladkorji so najboljši gorivo človeškega telesa. 3. **Maščobe:** To so trdne ali tekoče snovi. Deloma so v živalskih hranilih (svinjska mast, loj, maslo, ribje olje), deloma v rastlinskih (bučno, oljčno, makovo, orehovo in razna druga olja). V predelani obliki jih zbira telo na nekaterih mestih (pod kožo in drugje), da mu služijo za kurjavo, če zmanjka sladkorjev. 4. **Vitaminski:** So beljakovinam podobne snovi, ki se delajo večinoma v rastlinah, deloma pa tudi v živalskem in človeškem telesu. Dosej jih poznamo 5 vrst in jih zaznamujemo s črkami A do E. Skupna lastnost vseh vitaminov je, da pospešujejo telesno rast in pojačujejo odpornost telesa proti nalezljivim boleznim. Razen tega pa ima vsak zase še posebne naloge, da varuje človeško telo pred različnimi obolenji, pred angleško boleznijo, skorbutom itd. Brez zadostne množine vitaminov v hrani telo ne more uspevati. 5. **Mineralne soli:** Te pomagajo pri zgradbi človeškega telesa. Naša vsakdanja hrana jih ima dovolj v sebi. Najvažnejše so: kuhinjska sol, apnenčeve, žveplane, železne, fosforjeve, jodove in druge soli. 6. **Voda:** Prejemamo jo s hrano, s tekočinami ali pa samo. Dve tretjini človeške teže pride na vodo. Brez vode ni življenja. V vodi je raztopljena vsa hrana, sicer bi je ne moglo naše telo vsrkavati. Brez vode lahko živi človek le nekaj dni, brez hrane s samo vodo pa štiri tedne, če miruje.

Sodružica iz Pehrežja piše: Čitala sem v kotičku sodružic: »Le matere, vzgojiteljice bodoče človeka, bi ne smele pozabiti takih slučajev.« To je res, današnja vzgoja bi morala biti vse drugačna. A žal so naše matere preobložene z delom, zlasti tiste, ki so zaposlene v tovarni. Ko pridejo domov, jih čaka še vse

gospodinjstvo delo in je včasih kar nemogoče, da bi otrokom še kaj pripovedovala, čeprav bi bilo to tako zelo potrebno. Na vzgojo otrok bi morali tudi očetje polagati večjo pažnjo. Pomagali naj bi tudi ženi pri gospodinjstvem delu, ker bi se ona lahko potem bolj posvetila otrokom. Naša vzgoja nikakor ni primerna današnjemu času. —

Krpanje oblek

Če se obleka razpara ali raztrga, jo moramo tako zašiti, da se ne bo nič poznalo. To pa dosežemo samo, če krpamo z isto nitko, iz katere je b'ago skano. Če je krpanec še take sličen, morda celo enake barve, se kljub temu vedno pozna. Zato je dobro, če imamo vedno kakšne ostanke dotičnega blaga, če pa teh nimamo, pa izpulimo nitko kje ob robu obleke. Seveda pa je krpanje s pajčevinasto tankimi in morda še celo kratkimi nitmi prav zamudno in sitno delo, ki zahteva veliko časa in potrpljenja. Kljub temu pa se trud obilo poplača, kajti če lepo zakrpamo in potem polikamo, sploh ni videti, da je bila obleka kdaj raztrgana. Krpati pa moraš vedno v isti smeri kakor tečejo nitke vzorca, sem ter tja, počez ali postrani. Kdor je spreten, lahko še svilen obleko tako zakrpa, da se nikjer ne pozna.

Špinačni praženec

V tem času je špinača prav poceni in za spremembo lahko napravi gospodinja praženec iz špinače: Primerno množino špinače (za vsako osebo eno pest) overi, skuha, ocedi in prav na drobno naseklja. K špinači dodaj jajca, kolikor jih lahko daš (če napraviš sneg, bo praženec še boljši). Dodaj še potrebne množino mleka ali vode, moke in osoli in napravi iz tega gosto testo, ki ga potem spečeš kakor običajni praženec.

Torta iz rabarbere

½ kg pecljev rabarbere olupimo in drobno narežemo. Tortni kalup dobro namažemo s surovim maslom, damo vanjo rabarbere in jo potresemo s sladkorjem. Na vrh damo 20 dg svežega, črnega naribanega kruha, ki smo ga prepočili z mlekom, 3 jajci, sladkorjem in cimtom. Na vrh damo nekaj kosmičev surovega masla, spečemo torto, jo previdno zvrnemo na krožnik in potresemo s sladkorjem.

KAMNIK

Proslava 20. letnice Delavskega pevskega društva »Solidarnost« in »Delavske knjižnice« dne 9. julija v Kamniku

Delavstvo v Kamniku se pripravlja z veliko vnemo na svoj kulturni dan, na proslavo 20. letnice plodnega kulturnega dela. Ustanovitelji (katerih imena bomo objavili drugje), so gradili kamniškemu delavstvu kulturne organizacije, ki počivajo na trdnem temelju. Vršili so svoje delo v prepričanju, da bo v svobodni državi tako delo največ koristilo državi.

Na najbolj vidnem mestu se udeležujejo baš oni, ki so kot dobrovoljci na socialni in koroški fronti pomagali graditi državne temelje. Danes, po dvajsetih letih, bo delovno ljudstvo tisto, ki bo stalo na braniku, katerega ne bo strla nobena sila. Junaki, ki so se žrtvovali ideji jugoslovanstva ob nastanku države, se bodo tembolj žrtvovali danes, ko se bomo z njimi združili.

Tem potom apeliramo na vso zavedno delavsko javnost, da naše proslavo moralno podpre. Delavska prosvetna društva vlnudno prosimo, da čim prej prijavijo svojo udeležbo in tako olajšajo delo pripravljalnemu odboru. Mnogo se jih je že prijavilo. Sodrugri in sodružice, bodite prepričani, da bomo znali ceniti vsako še tako majhno moralno podporo. Vemo, da so časi slabi, vemo tudi to, da zelo mnogo tvegamo, ker vsaka akcija je zvezana s stroški, toda ne strašimo se žrtve. Poplačati bomo stotero takt, ko si bomo stiskali naše žuljave roke ob veselem snidenju.

V kratkem bomo izdali okrožnico št. 2 in prosimo društva, da čim prej prijavijo svoje nastope. Primanjkuje nam naslovov, zato prosimo tem potom vsa društva, katera niso dobila okrožnice, da se javijo, posebno pevski zbori in godbena društva in naj ne prezrejo vabila sotrpinov iz Kamnika.

D. p. d. »Solidarnost« in »Delavska knjižnica« v Kamniku.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo našeceneje pri naših tiskarstvih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Ragó

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

„FOX“ terpentin-krema je nenadkriljiva

Vazelin in pravi gumitrans Vas varuje v snegu dežju in blatu najbolje pred prehladom.

Priporoča se

SPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom I. I. I. O. I.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

Kdor hoče dobro kavo pit mora h

„KAVALIRJU“

iti. »Kavalir« specialna trgovina za kavo, čaj in čokoladne specialitete.

ZIDAJTE POCENI!

Nosilce, betonsko železo, ograje, cevi, vsakovrstno okovje dobite zelo poceni, rabljeno vendar zelo dobro ohranjeno pri trvdki

Justin Gustinčič, Maribor,
Tattenbachova ul. 14 in Ptujsko Tržaška cesta

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324